

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

2. květen 2006 *

Ve věci C-341/04,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článků 68 ES a 234 ES, podaná rozhodnutím Supreme Court (Irsko) ze dne 27. července 2004, došlým Soudnímu dvoru dne 9. srpna 2004, v řízení

Eurofood IFSC Ltd,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann (zpravodaj), C. W. A. Timmermans, A. Rosas a J. Malenovský, předsedové senátů, J.-P. Puissechet, R. Schintgen, N. Colneric, J. Klučka, U. Lohmus a E. Levits, soudci,

* Jednací jazyk: angličtina.

generální advokát: F. G. Jacobs,
vedoucí soudní kanceláře: K. Sztranc, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 12. července 2005,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za p. Bondiho G. Mossem, QC, a B. Shipseym, SC, J. Gleesonem, G. Clohessy a E. Barrington, barristers-at-law, jakož i B. O'Neilem, D. Smithem a C. Mallonem, solicitors,
- za Bank of America NA M. Collinsem a L. McCannem, SC, jakož i B. Kennedym, barrister-at-law, a W. Dayem, solicitor,
- za p. Farrella, Official Liquidator, M. G. Collinsem, SC, a D. Murphym, barrister-at-law, jakož i T. O'Gradym, solicitor,
- za Director of Corporate Enforcement A. Keating, principal solicitor, a C. Costello, barrister-at-law,
- za Certificate/Note holders D. Baxterem, solicitor, D. McDonaudem, SC, a J. Breslinem, barrister-at-law,

- za Irsko D. O'Haganem jako zmocněncem, ve spolupráci s D. Barniville, barrister-at-law,
- za českou vládu T. Bočkem, jako zmocněncem,
- za německou vládu W.-D. Plessingem, jako zmocněncem,
- za francouzskou vládu G. de Bergues a J.-C. Niolletem, jakož i A. Bodard-Hermant, jako zmocněnci,
- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s O. Fiumarou a M. Massella Ducci Terim, jako zmocněnci,
- za maďarskou vládu P. Gottfriedem, jako zmocněncem,
- za rakouskou vládu C. Pesendorfer, jako zmocněnkyní,
- za finskou vládu T. Pynnä a A. Guimaraes-Purokoski, jako zmocněnkyněmi,

— za Komisi Evropských společenství C. O'Reilly a A.-M. Rouchaud-Joët, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 27. září 2005,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (Úř. věst. L 160, s. 1; Zvl. vyd. 19/01, s. 191, dále jen „nařízení“).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci úpadkového řízení týkajícího se společnosti podle irského práva Eurofood IFSC Ltd (dále jen „Eurofood“).

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Podle svého čl. 1 odst. 1 se toto nařízení vztahuje „na kolektivní úpadková řízení, která zahrnují částečné nebo úplné zabavení majetku dlužníka [částečné nebo úplné zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem] a jmenování správce podstaty“.

4 Podle článku 2 nařízení nazvaného „Definice“:

„Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

- „a) ‚úpadkovým řízením‘ kolektivní řízení uvedená v čl. 1 odst. 1. Seznam těchto řízení je obsažen v příloze A;
- b) ‚správcem podstaty‘ osoba nebo subjekt [orgán], jejichž funkcí je spravovat nebo prodat majetek, který byl dlužníkovi zabaven [u něhož byl dlužník zbaven práva s ním nakládat], nebo dohlížet na správu jeho záležitostí. Seznam těchto osob a subjektů je obsažen v příloze C;
- [...]
- e) ‚rozhodnutím‘ ve vztahu k zahájení úpadkového řízení nebo jmenování správce podstaty rozhodnutí kteréhokoli soudu příslušného takové řízení zahájit nebo jmenovat správce podstaty;
- f) ‚okamžikem zahájení řízení‘ okamžik, kdy rozhodnutí o zahájení řízení nabývá účinku, bez ohledu na to, zda se jedná o konečné rozhodnutí či nikoli;

[...]“

- 5 Příloha A nařízení týkající se úpadkových řízení uvedených v čl. 2 písm. a) tohoto nařízení zmiňuje u Irska řízení o nucené likvidaci („compulsory winding up by the Court“). Pokud jde o tento stát, příloha C téhož nařízení obsahuje u správců podstaty uvedených v čl. 2 písm. b) „provisional liquidator“.
- 6 Co se týče určení příslušného soudu, článek 3 odst. 1 a 2 nařízení stanoví:

„1. Soudy členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka, jsou příslušné k zahájení úpadkového řízení. V případě společnosti nebo právnické osoby se za místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, považuje sídlo, pokud není prokázán opak.

2. Pokud jsou hlavní zájmy dlužníka soustředěny na území některého členského státu, jsou soudy jiného členského státu příslušné k zahájení úpadkového řízení proti dlužníkovi pouze tehdy, pokud má dlužník provozovnu na území tohoto členského státu. Účinky takového řízení jsou omezeny na majetek, který se nachází na území tohoto členského státu.“

- 7 Co se týče určení rozhodného práva, čl. 4 odst. 1 nařízení stanoví:

„Pokud toto nařízení nestanoví jinak, je právem rozhodným pro úpadkové řízení a jeho účinky právo toho členského státu, na jehož území bylo úpadkové řízení zahájeno [...]“

- 8 Co se týče uznávání úpadkového řízení, čl. 16 odst. 1 nařízení stanoví:

„Rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení učiněné soudem členského státu, který je příslušný podle článku 3, je uznáváno ve všech ostatních členských státech od okamžiku, kdy nabude účinku ve státě, který řízení zahájil.“

- 9 Článek 17 odst. 1 nařízení zní následovně:

„Rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení podle čl. 3 odst. 1 má bez dalších formálních náležitostí v kterémkoli jiném členském státě stejné účinky jako podle práva státu, který řízení zahájil [...]“

- 10 Nicméně podle článku 26 nařízení platí, že:

„Kterýkoli členský stát může odmítnout uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě nebo výkon rozhodnutí učiněných v souvislosti s takovým řízením, pokud by byly účinky tohoto uznání nebo výkonu ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem tohoto státu, zejména s jeho základními zásadami nebo s ústavními právy a svobodami jednotlivce.“

- 11 Podle čl. 29 písm. a) nařízení může správce podstaty v hlavním řízení podat návrh na zahájení vedlejšího úpadkového řízení.

- 12 Článek 38 nařízení stanoví, že dočasný správce jmenovaný soudem členského státu, který je příslušný podle čl. 3 odst. 1 téhož nařízení „je oprávněn žádat na dobu od podání návrhu na zahájení úpadkového řízení do rozhodnutí o zahájení řízení jakákoli opatření k zajištění a ochraně jakéhokoli majetku dlužníka nacházejícího se na území jiného členského státu, stanovená podle práva tohoto státu“.

Vnitrostátní právní úprava

- 13 Článek 212 zákona z roku 1963 o společnostech (Companies Act 1963, dále jen „Companies Act“) přiznává High Court pravomoc prohlásit likvidaci jakékoliv společnosti.
- 14 Článek 215 Companies Act stanoví, že likvidace společnosti se zahajuje tím, že společnost nebo jeden či více jejích věřitelů podá k soudu návrh na prohlášení likvidace této společnosti.
- 15 Článek 220 Companies Act stanoví:

„1) Jestliže před podáním návrhu na likvidaci společnosti, o níž rozhoduje soud, přijala společnost rozhodnutí o dobrovolné likvidaci, má se za to, že společnost vstoupila do likvidace k datu přijetí rozhodnutí společnosti a veškerá řízení v souvislosti s dobrovolnou likvidací probíhají právoplatně, ledaže by soud na základě důkazů o podvodu či pochybení rozhodl, že je třeba postupovat jinak.

2) Ve všech ostatních případech vstupuje společnost do likvidace, o níž rozhoduje soud, k datu předložení návrhu na likvidaci.“

- 16 Článek 226 odst. 1 Companies Act stanoví, že soud může kdykoliv po podání návrhu na likvidaci jmenovat dočasného správce podstaty. V ostatních případech dojde ke jmenování správce podstaty upraveného článkem 225 téhož zákona při vydání usnesení o likvidaci. Podle čl. 229 odst. 1 tohoto zákona je „provisional liquidator“ povinen, jakmile je jmenován, „spravovat nebo vykonávat kontrolu nad dotčeným hmotným i nehmotným majetkem, k němuž má podnik nějaká práva nebo se jeví, že by taková práva mít mohl“.

Skutkový základ sporu a předběžné otázky

- 17 Eurofood byla zapsána v Irsku v roce 1997 jako „company limited by shares“ (komanditní společnost na akcie) se sídlem v International Financial Service Center v Dublinu. Je 100% dceřinou společností Parmalat SpA, společností podle italského práva. Jejím hlavním předmětem bylo poskytování výhodných podmínek financování společností skupiny Parmalat.
- 18 Dne 24. prosince 2003 povolil italský ministr výrobních činností podle nařízení s mocí zákona č. 347 ze dne 23. prosince 2003 o naléhavých opatřeních k průmyslové restrukturalizaci velkých podniků nacházejících se v úpadku (GURI č. 298, ze dne 24. prosince 2003, s. 4) řízení o mimořádné správě Parmalat SpA a jmenoval p. Bondiho mimořádným správcem této společnosti.

- 19 Dne 27. ledna 2004 podala Bank of America NA k High Court (Irsko) návrh na zahájení řízení o nucené likvidaci („compulsory winding up by the Court“) vůči Eurofood, jakož i na jmenování dočasného správce. Tento návrh se zakládal na tvrzení, že tato posledně uvedená společnost není schopna plnit své splatné závazky.
- 20 High Court jmenoval téhož dne na základě tohoto návrhu p. Farrella jako dočasného správce („provisional liquidator“), přičemž mu svěřil pravomoc zabavit veškerý majetek této společnosti, spravovat její záležitosti, zřídit bankovní účet na její jméno a zajistit právní zastoupení.
- 21 Dne 9. února 2004* povolil italský ministr výrobních činností řízení o mimořádné správě Eurofood a jmenoval p. Bondiho mimořádným správcem této společnosti.
- 22 Dne 10. února 2004 došel Tribunale civile e penale di Parma (Itálie) návrh na prohlášení konkursu společnosti Eurofood. Jednání bylo stanoveno na 17. února 2004, kteréžto datum bylo p. Farrellovi sděleno dne 13. února. Uvedený soud máje za to, že se hlavní zájmy Eurofood soustřeďují v Itálii, dne 20. února 2004 usoudil, že je mezinárodně příslušný k tomu, aby určil, že se tato společnost nachází ve stavu, kdy není schopna plnit své splatné závazky.
- 23 Rozsudkem ze dne 23. března 2004 rozhodl High Court podle irského práva, že úpadkové řízení vůči Eurofood bylo v Irsku zahájeno ke dni návrhu podaného za tímto účelem Bank of America NA, tedy dne 27. ledna 2004. High Court rozhodl, že řízení zahájené v tomto členském státě je hlavním řízením, neboť měl za to, že hlavní zájmy Eurofood se soustřeďují v Irsku. Tento soud se rovněž domníval, že podmínky

průběhu řízení před Tribunale civile e penale di Parma mohou odůvodnit podle článku 26 nařízení odmítnutí irských soudů uznat rozhodnutí tohoto soudu. Hight Court shledal, že Eurofood nebyla schopna plnit své splatné závazky, nařídil likvidaci této společnosti a jmenoval p. Farrella likvidátorem.

- 24 Vzhledem k tomu, že p. Bondi podal proti tomuto rozsudku odvolání, Supreme Court usoudil, že je nezbytné předtím, než rozhodne o sporu, který mu byl předložen, přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) V případě, že je k příslušnému soudu v Irsku podán návrh na prohlášení likvidace („winding up“) podniku, který není schopen plnit své splatné závazky, a tento soud předtím, než vydá usnesení o likvidaci, vydá usnesení, kterým jmenuje dočasného správce podstaty („provisional liquidator“) s oprávněním zabavit majetek podniku, spravovat jeho záležitosti, zřídit bankovní účet a ustanovit právního zástupce, což svým právním účinkem zbavuje ředitele podniku práva jednat jeho jménem, je možné toto usnesení spojené s podáním návrhu považovat za rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení („insolvency proceedings“) pro účely článku 16 nařízení [...], vykládaného ve světle článků 1 a 2 nařízení?

- 2) Je-li odpověď na první otázku záporná, je možné považovat předložení návrhu Hight Court v Irsku na prohlášení nucené likvidace („compulsory winding up“) podniku tímto soudem za zahájení úpadkového řízení („insolvency proceedings“) pro účely uvedeného nařízení na základě irského právního předpisu (čl. 220 odst. 2 Companies Act), který stanoví, že likvidace podniku je zahájena k datu předložení návrhu?

3) Má článek 3 uvedeného nařízení ve spojení s článkem 16 tohoto nařízení ten účinek, že soud v členském státě odlišném od státu, kde je umístěno sídlo podniku, a odlišném od státu, kde podnik obvykle spravuje své zájmy způsobem zjiitelným třetími osobami, ve kterém však bylo úpadkové řízení zahájeno jako první, je příslušný zahájit hlavní úpadkové řízení?

4) Pokud

a) jsou sídla mateřské společnosti a její dceřiné společnosti v různých členských státech,

b) dceřiná společnost spravuje obvykle své zájmy způsobem zjiitelným třetími osobami a za úplného a stálého respektování vlastní identity společnosti v členském státě, kde je umístěno její sídlo, a

c) mateřská společnost má na základě svého podílu a pravomoci jmenovat členy představenstva takové postavení, že může kontrolovat a skutečně kontroluje politiku dceřiné společnosti,

jsou z hlediska určení „místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy“ rozhodujícími ty faktory, které jsou zmíněny výše pod písm. b), či naopak ty, které jsou zmíněny výše pod písm. c)?

5) Pokud je zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu povolit, aby mělo soudní nebo správní rozhodnutí právní důsledky ve vztahu k osobám nebo orgánům, jejichž právo na spravedlivé projednání věci a na spravedlivý proces nebylo přijetím takového rozhodnutí respektováno, je tento členský stát povinen uznat na základě článku 17 uvedeného nařízení rozhodnutí soudů jiného členského státu, které má zahájit úpadkové řízení týkající se podniku, pokud je soud prvního členského státu přesvědčen, že dotčené rozhodnutí bylo učiněno bez ohledu na tyto zásady a, především, pokud navrhovatel ve druhém členském státě odmítl, přesto, že o to byl žádán a v rozporu s usnesením soudu druhého členského státu, poskytnout „provisional liquidator“ podniku, řádně jmenovanému v souladu s právem prvního členského státu, veškeré opisy podstatných písemností, které jsou základem jeho návrhu.“

25 Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 15. září 2004 byla zamítnuta žádost Supreme Court, aby projednávaná věc byla projednána ve zrychleném řízení upraveném v čl. 104a prvním pododstavci jednacího řádu.

K předběžným otázkám

Ke čtvrté otázce

26 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu, kterou je třeba zkoumat jako první, neboť se týká obecně systému určování příslušnosti soudů členských států zavedeného nařízením, je to, který faktor je v situaci, kdy jsou sídla mateřské společnosti a její dceřiné společnosti ve dvou různých členských státech, rozhodující pro určení místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dceřiné společnosti.

- 27 Předkládající soud se táže, jaké je třeba provést poměrné vážení mezi jednak tím, že dceřiná společnost obvykle spravuje své zájmy způsobem zjiitelným třetími osobami a při respektování vlastní identity společnosti v členském státě, kde se nachází její sídlo, a jednak tím, že mateřská společnost má na základě svého podílu v kapitálu a pravomoci jmenovat členy představenstva dceřiné společnosti takové postavení, že může tuto společnost kontrolovat.
- 28 Článek 3 nařízení stanoví dva typy řízení. Úpadkové řízení zahájené podle odstavce 1 tohoto článku příslušným soudem členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka, považované za „hlavní řízení“, způsobuje všeobecné účinky, neboť se týká majetku dlužníka, který se nachází ve všech členských státech, ve kterých se nařízení uplatní. Může-li být dále zahájeno řízení podle odstavce 2 uvedeného článku příslušným soudem členského státu, ve kterém má dlužník provozovnu, toto řízení, považované za „řízení vedlejší“ způsobuje účinky, jež jsou omezeny na majetek dlužníka, který se nachází na území tohoto posledně uvedeného státu.
- 29 Článek 3 odst. 1 nařízení upřesňuje, že v případě společnosti se za místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, považuje sídlo, pokud není prokázán opak.
- 30 Z toho vyplývá, že v systému určování příslušnosti soudů členských států zavedeném nařízením existuje zvláštní soudní příslušnost pro každého dlužníka, který je právně odlišným subjektem.

- 31 Pojem místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, je specifickým pojmem nařízení. Má tedy samostatný význam a je třeba jej vykládat jednotně a nezávisle na vnitrostátních právních předpisech.
- 32 Dosah tohoto pojmu osvětluje třináctý bod odůvodnění nařízení, který uvádí, že „[m]ísto, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, by mělo odpovídat místu, ze kterého dlužník obvykle své zájmy spravuje, a je proto zjistitelné třetími osobami“.
- 33 Z této definice vyplývá, že místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, musí být určeno podle kritérií, která jsou objektivní a současně zjistitelná třetími osobami. Tato objektivita a možnosti zjištění třetími osobami jsou nezbytné k zajištění právní jistoty a předvídatelnosti ohledně určení soudu příslušného k zahájení hlavního úpadkového řízení. Tato právní jistota a předvídatelnost jsou významné tím spíš, že z určení příslušného soudu plyne podle čl. 4 odst. 1 nařízení rozhodné právo.
- 34 Z toho vyplývá, že k určení místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy společnosti, která je dlužníkem, může být vyvratitelná domněnka stanovená zákonodárcem Společenství ve prospěch sídla této společnosti vyvrácena pouze tehdy, jestliže skutečnosti, jež jsou objektivní a zjistitelné třetími osobami, umožní prokázat existenci skutečné situace odlišné od té, kterou má odrážet umístění do místa předmětného sídla.
- 35 Tak by tomu mohlo být zejména v případě společnosti typu „poštovní schránky“, která nevykonává žádnou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo.

36 Vykonává-li naopak společnost svou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo, pouhá skutečnost, že mateřská společnost se sídlem v jiném členském státě může kontrolovat nebo kontroluje její rozhodnutí v hospodářské oblasti, nestačí k vyvrácení domněnky stanovené nařízením.

37 Za těchto podmínek je namístě odpovědět na čtvrtou otázku tak, že je-li dlužníkem dceřiná společnost, jejíž sídlo a sídlo její mateřské společnosti se nacházejí ve dvou různých členských státech, domněnka stanovená v čl. 3 odst. 1 druhé větě nařízení, podle které jsou hlavní zájmy této dceřiné společnosti soustředěny v členském státě, kde se nachází její sídlo, může být vyvrácena pouze tehdy, jestliže skutečnosti, jež jsou objektivní a zjistitelné třetími osobami, umožní prokázat existenci skutečné situace odlišné od té, kterou má odrážet umístění do místa předmětného sídla. Tak by tomu mohlo být zejména v případě společnosti, která by nevykonávala žádnou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo. Vykonává-li naopak společnost svou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo, pouhá skutečnost, že mateřská společnost se sídlem v jiném členském státě může kontrolovat nebo kontroluje její rozhodnutí v hospodářské oblasti, nestačí k vyvrácení domněnky stanovené nařízením.

Ke třetí otázce

38 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu, kterou je třeba zkoumat ve druhé řadě, neboť se týká obecně systému uznávání zavedeného nařízením, je to, zda na základě článků 3 a 16 nařízení soud ve členském státě odlišném od státu, kde se nachází sídlo podniku, a odlišném od státu, kde podnik obvykle spravuje své zájmy způsobem zjistitelným třetími osobami, ve kterém však bylo úpadkové řízení zahájeno jako

první, musí být považován za příslušný k zahájení hlavního úpadkového řízení. Předkládající soud se tak v podstatě táže, zda příslušnost k zahájení hlavního úpadkového řízení, kterou přijal soud členského státu, může být přezkoumána soudem jiného členského státu, ve kterém je požadováno uznání.

39 Jak vyplývá z dvacátého druhého bodu odůvodnění nařízení, pravidlo přednosti vymezené ve čl. 16 odst. 1 tohoto nařízení, které stanoví, že úpadkové řízení zahájené ve členském státu je uznáváno ve všech ostatních členských státech od okamžiku, kdy nabude účinku ve státě, který řízení zahájil, vychází ze zásady vzájemné důvěry.

40 Tato vzájemná důvěra umožnila zavedení závazného systému příslušnosti, který všechny soudy, na něž se vztahuje působnost nařízení, jsou povinny dodržovat, a související upuštění ze strany členských států od jejich vnitrostátních pravidel o uznávání a vydávání exequatur ve prospěch zjednodušeného mechanismu uznávání a výkonu rozhodnutí vydaných v rámci úpadkového řízení [viz obdobně ohledně Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32, dále jen „Bruselská úmluva“), rozsudky ze dne 9. prosince 2003, Gasser, C-116/02, Recueil, s. I-14693, bod 72, a ze dne 27. dubna 2004, Turner, C-159/02, Recueil, s. I-3565, bod 24].

41 Této zásadě vzájemné důvěry je vlastní, že soud členského státu, ke kterému je podán návrh na zahájení hlavního úpadkového řízení, ověří svou příslušnost s ohledem na čl. 3 odst. 1 nařízení, tedy přezkoumá, zdali jsou hlavní zájmy dlužníka soustředěny v tomto členském státě. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že takový přezkum musí být proveden při dodržení podstatných procesních záruk, které spravedlivý proces vyžaduje (viz bod 66 tohoto rozsudku).

- 42 Naproti tomu, jak upřesňuje dvacátý druhý bod odůvodnění nařízení, zásada vzájemné důvěry vyžaduje, aby soudy ostatních členských států uznaly rozhodnutí o zahájení hlavního úpadkového řízení, aniž by byly oprávněny přezkoumávat posouzení učiněné prvním soudem ohledně jeho příslušnosti.
- 43 Jestliže ten, kdo na tom má právní zájem a kdo má za to, že hlavní zájmy dlužníka jsou soustředěny v jiném členském státě, než je členský stát, ve kterém bylo zahájeno hlavní úpadkové řízení, hodlá napadnout příslušnost, kterou přijal soud, jenž toto řízení zahájil, může před soudy členského státu, ve kterém bylo toto řízení zahájeno, využít proti tomuto rozhodnutí o zahájení řízení procesní prostředky, které upravuje vnitrostátní právo tohoto členského státu.
- 44 Na třetí otázku je tedy třeba odpovědět tak, že čl. 16 odst. 1 první pododstavec nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že hlavní úpadkové řízení zahájené soudem členského státu musí být uznáno soudy ostatních členských států, aniž by tyto soudy byly oprávněny přezkoumávat příslušnost soudu státu, ve kterém bylo řízení zahájeno.

K první otázce

- 45 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je to, zda rozhodnutí, kterým soud členského státu, ke kterému je podán návrh na prohlášení likvidace podniku, jenž není schopen plnit své splatné závazky, jmenuje předtím, než nařídí tuto likvidaci, dočasného správce podstaty s oprávněním, které svým právním účinkem zbavuje

ředitele podniku práva jednat jeho jménem, je možné považovat za rozhodnutí o zahájení úpadekového řízení ve smyslu čl. 16 odst. 1 prvního pododstavce nařízení.

- 46 Ze znění čl. 1 odst. 1 nařízení vyplývá, že úpadeková řízení, na která se toto nařízení vztahuje, musí mít čtyři vlastnosti. Je třeba, aby se jednalo o řízení kolektivní, úpadekové, které zahrnuje alespoň částečné zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem a vede ke jmenování správce podstaty.
- 47 Uvedená řízení jsou vyjmenovaná v příloze A nařízení a seznam správců podstaty je obsažen v příloze C tohoto nařízení.
- 48 Účelem nařízení není zavedení jednotného úpadekového řízení, nýbrž, jak vyplývá z jeho druhého bodu odůvodnění, zajištění toho, aby „mezinárodní úpadeková řízení probíhala účinně“. V tomto ohledu upravuje pravidla, jejichž cílem je, jak uvádí jeho třetí bod odůvodnění, „koordinace opatření, která je třeba učinit vůči majetku dlužníka neschopného plnit své peněžité [splatné] závazky“.
- 49 Článek 16 odst. 1 první pododstavec nařízení tím, že vyžaduje, aby každé rozhodnutí o zahájení hlavního úpadekového řízení přijaté k tomu příslušným soudem členského státu, bylo uznáno ve všech ostatních členských státech od okamžiku, kdy nabude účinku ve státě, kde bylo vydáno, stanoví pravidlo přednosti vycházející z kritéria časové posloupnosti ve prospěch rozhodnutí o zahájení, které bylo přijato jako první. Tak, jak vysvětluje dvacátý druhý bod odůvodnění daného nařízení, „[r]ozhodnutí soudu, který zahájil řízení jako první, by mělo být uznáváno v jiných členských státech, aniž by byly tyto členské státy oprávněny rozhodnutí tohoto soudu přezkoumávat“.

- 50 Nařízení nicméně nevymezuje dostatečně přesně pojem „rozhodnutí o zahájení úpadekového řízení“.
- 51 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podmínky a formální náležitosti vyžadované k zahájení úpadekového řízení spadají do vnitrostátního práva a do značné míry se stát od státu liší. V některých členských státech se řízení zahajuje velmi krátce po podání návrhu, přičemž nezbytná ověrování se provádějí později. V jiných členských státech je třeba před zahájením řízení učinit některá podstatná zjištění, která mohou vyžadovat poměrně značný čas. V některých vnitrostátních úpravách může být řízení zahájeno „dočasně“ po dobu několika měsíců.
- 52 Jak uplatňuje Komise Evropských společenství, je k zajištění účinnosti systému zavedeného nařízením důležité, aby se zásada uznávání stanovená v čl. 16 odst. 1 prvním pododstavci tohoto nařízení mohla uplatnit co nejdříve v průběhu řízení. Mechanismus, podle kterého může být zahájeno pouze jediné hlavní řízení, které způsobuje účinky ve všech členských státech, ve kterých se nařízení uplatní, by mohl být vážně narušen, pokud by si soudy těchto států, ke kterým by byly současně podány návrhy vycházející z úpadku dlužníka, mohly po delší dobu nárokovat konkurenční příslušnost.
- 53 Pojem „rozhodnutí o zahájení úpadekového řízení“ je tedy třeba vykládat s ohledem na tento cíl, kterým je zajištění účinnosti systému zavedeného nařízením.

- 54 Za „rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení“ ve smyslu nařízení je tedy třeba za těchto podmínek považovat nejen rozhodnutí, které právní úprava členského státu, na jehož území se nachází soud, který jej vydal, označuje z formálního hlediska za rozhodnutí o zahájení řízení, nýbrž také rozhodnutí vydané na základě návrhu na zahájení řízení uvedeného v příloze A nařízení, vycházející z úpadku dlužníka, jestliže takové rozhodnutí zahrnuje zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem a jmenování správce podstaty uvedeného v příloze C daného nařízení. Takové zbavení práva nakládat se svým majetkem znamená, že dlužník pozbude oprávnění vykonávat správu svého majetku. V takovém případě totiž nabyly účinku dva charakteristické následky úpadkového řízení, a sice jmenování správce podstaty uvedeného v příloze C a zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem, a byly splněny veškeré prvky, které tvoří definici takového řízení upraveného v čl. 1 odst. 1 nařízení.
- 55 Na rozdíl od toho, co uplatňuje p. Bondi a italská vláda, skutečnost, že správce podstaty uvedený v příloze C nařízení může být správcem jmenovaným dočasně, nemůže tento výklad vyvrátit.
- 56 Jak p. Bondi, tak italská vláda uznávají, že ve věci v původním řízení je „provisional liquidator“ jmenovaný High Court rozhodnutím ze dne 27. ledna 2004 uveden, pokud jde o Irsko, mezi správci podstaty zmíněnými v příloze C nařízení. Poukazují však na to, že se jedná o dočasného správce a že nařízení obsahuje zvláštní ustanovení, které se v tomto případě uplatní. Jak totiž připomínají, článek 38 uvedeného nařízení opravňuje dočasného správce podstaty, jehož šestnáctý bod odůvodnění tohoto nařízení definuje jako správce podstaty „jmenovaného před zahájením hlavního úpadkového řízení“, žádat na dobu od podání návrhu na zahájení úpadkového řízení do rozhodnutí o zahájení řízení jakákoli opatření k zajištění majetku dlužníka nacházejícího se na území jiného členského státu. Pan Bondi a italská vláda z toho dovozují, že hlavní úpadkové řízení nemůže být zahájeno jmenováním dočasného správce podstaty.

57 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že článek 38 nařízení musí být vykládán ve spojení s článkem 29 téhož nařízení, podle kterého může správce podstaty v hlavním úpadečkovém řízení podat návrh na zahájení vedlejšího řízení v jiném členském státě. Uvedený článek 38 se tak týká situace, kdy byl k příslušnému soudu některého členského státu podán návrh na zahájení hlavního úpadečkového řízení, přičemž tento soud sice jmenoval osobu nebo orgán, který by dočasně dohlížel na majetek dlužníka, ale nenařídil zbavení dlužníka práva nakládat s jeho majetkem ani nejmenoval správce podstaty uvedeného v příloze C nařízení. V takovém případě může dotčená osoba nebo orgán, přestože nejsou oprávněny zahájit vedlejší úpadečkové řízení v jiném členském státě, žádat, aby byla přijata opatření k zajištění majetku dlužníka nacházejícího se na území tohoto státu. Tak tomu však není ve věci v původním řízení, ve které High Court jmenoval „provisional liquidator“ uvedeného v příloze C nařízení a nařídil zbavení dlužníka práva nakládat s jeho majetkem.

58 S ohledem na výše uvedené je třeba odpovědět na první otázku tak, že čl. 16 odst. 1 první pododstavec nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že za rozhodnutí o zahájení úpadečkového řízení ve smyslu tohoto ustanovení se považuje rozhodnutí vydané soudem členského státu, ke kterému byl za tímto účelem podán návrh na zahájení řízení uvedeného v příloze A téhož nařízení, vycházející z úpadku dlužníka, jestliže toto rozhodnutí zahrnuje zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem a jmenování správce podstaty uvedeného v příloze C daného nařízení. Toto zbavení práva nakládat s majetkem znamená, že dlužník pozbude oprávnění vykonávat správu svého majetku.

Ke druhé otázce

59 Vzhledem k odpovědi na první otázku není namístě odpovídat na druhou otázku.

K páté otázce

- 60 Podstatou páté otázky předkládajícího soudu je, zda je členský stát povinen na základě článku 17 nařízení uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě, pokud bylo rozhodnutí o zahájení tohoto úpadkového řízení vydáno při porušení procesních podmínek zaručených v prvním státě na základě požadavků jeho veřejného pořádku.
- 61 Ačkoli dvacátý druhý bod odůvodnění nařízení dovozuje ze zásady vzájemné důvěry, že „důvody pro neuznání by měly být omezeny na nezbytné minimum“, článek 26 tohoto nařízení stanoví, že členský stát může odmítnout uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě, pokud by byly účinky tohoto uznání ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem tohoto státu, zejména s jeho základními zásadami nebo s ústavními právy a svobodami jednotlivce.
- 62 Soudní dvůr v souvislosti s Bruselskou úmluvou rozhodl, že ustanovení o veřejném pořádku obsažené v čl. 27 odst. 1 této úmluvy se použije pouze ve výjimečných případech, neboť představuje překážku uskutečnění jednoho ze základních cílů této úmluvy, a sice usnadnění volného pohybu rozsudků (rozsudek ze dne 28. března 2000, Krombach, C-7/98, Recueil, s. I-1935, body 19 a 21).
- 63 Soudní dvůr uznal svoji pravomoc přezkoumávat meze, v jejichž rámci může soud smluvního státu využít tohoto ustanovení o veřejném pořádku za účelem neuznání rozhodnutí soudu jiného smluvního státu, a rozhodl v souvislosti s Bruselskou úmluvou, že použití uvedeného ustanovení je možné pouze v případě, že uznání

nebo výkon rozhodnutí vydaného v jiném smluvním státě by narušilo nepřijatelným způsobem právní řád státu, v němž je uznání požadováno, neboť by tím byla ohrožena některá jeho základní zásada. Ohrožení by muselo představovat zjevné porušení právního pravidla, jež je považováno za zásadní pravidlo právního řádu státu, v němž je uznání požadováno, nebo zjevné porušení práva, které je v tomto právním řádu uznáno jako právo základní (výše uvedený rozsudek Krombach, body 23 a 37).

64 Tuto judikaturu lze použít na výklad článku 26 nařízení.

65 Co se týče oblasti řízení, je třeba připomenout, že Soudní dvůr výslovně uznal obecnou zásadu práva Společenství, podle které má každá osoba právo na spravedlivý proces (rozsudky ze dne 17. prosince 1998, *Baustahlgewebe v. Komise*, C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, body 20 a 21; ze dne 11. ledna 2000, *Nizozemsko a Van der Wal v. Komise*, C-174/98 P a C-189/98 P, Recueil, s. I-1, bod 17, jakož i výše uvedený rozsudek Krombach, bod 26). Tato zásada vychází ze základních práv, která jsou nedílnou součástí obecných zásad práva Společenství, jejichž dodržování Soudní dvůr zajišťuje, přičemž vychází z ústavních tradic společných členským státům, jakož i z poznatků, které skýtá zejména Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsaná v Římě dne 4. listopadu 1950.

66 Pokud jde konkrétněji o právo obdržet procesní písemnosti a obecněji o právo být vyslechnut, na která odkazuje pátá otázka položená předkládajícím soudem, je třeba uvést, že tato práva zaujímají významné místo v organizaci a průběhu spravedlivého procesu. Právo věřitelů nebo jejich zástupců účastnit se řízení při zachování zásady „rovnosti zbraní“ má v souvislosti s úpadkovým řízením zvláštní význam. Přestože se mohou konkrétní podmínky uplatňování práva být vyslechnut měnit v závislosti na

naléhavosti, s jakou je třeba rozhodnout, jakékoli omezení výkonu tohoto práva musí být řádně odůvodněno a doprovázeno procesními zárukami, které zajistí osobám dotčeným takovým řízením účinnou možnost napadnout opatření přijatá v případě naléhavosti.

67 Ve světle výše uvedeného je třeba odpovědět na pátou otázku tak, že článek 26 nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že členský stát může odmítnout uznat úpadekové řízení zahájené v jiném členském státě, jestliže bylo rozhodnutí o zahájení řízení přijato při zjevném porušení základního práva být vyslechnut, kterého požívá osoba dotčená takovým řízením.

68 Předkládajícímu soudu přísluší v případě potřeby prokázat, zda ve věci v původním řízení tomu tak v průběhu řízení před Tribunale civile e penale di Parma bylo. V tomto ohledu je třeba uvést, že daný soud se nemůže omezit na použití svého vlastního pojetí ústního projednání a základní povahy, která je tomuto ústnímu projednání přisouzena v jeho právním řádu, nýbrž musí posoudit s ohledem na veškeré okolnosti, zda měl „provisional liquidator“ jmenovaný High Court dostatečnou možnost být vyslechnut, či nikoli.

K nákladům řízení

69 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem,

je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) Je-li dlužníkem dceřiná společnost, jejíž sídlo a sídlo její mateřské společnosti se nacházejí ve dvou různých členských státech, domněnka stanovená v čl. 3 odst. 1 druhé větě nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení, podle které jsou hlavní zájmy této dceřiné společnosti soustředěny v členském státě, kde se nachází její sídlo, může být vyvrácena pouze tehdy, jestliže skutečnosti, jež jsou objektivní a zjiřitelné třetími osobami, umožní prokázat existenci skutečné situace odlišné od té, kterou má odrážet umístění předmětného sídla. Tak by tomu mohlo být zejména v případě společnosti, která by nevykonávala žádnou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo. Vykonává-li naopak společnost svou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo, pouhá skutečnost, že mateřská společnost se sídlem v jiném členském státě může kontrolovat nebo kontroluje její rozhodnutí v hospodářské oblasti, nestačí k vyvrácení domněnky stanovené uvedeným nařízením.
- 2) Článek 16 odst. 1 první pododstavec nařízení č. 1346/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že hlavní úpadkové řízení zahájené soudem členského státu musí být uznáno soudy ostatních členských států, aniž by tyto soudy byly oprávněny přezkoumávat příslušnost soudu státu, ve kterém bylo řízení zahájeno.

- 3) Článek 16 odst. 1 první pododstavec nařízení č. 1346/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že za rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení ve smyslu tohoto ustanovení se považuje rozhodnutí vydané soudem členského státu, ke kterému byl za tímto účelem podán návrh na zahájení řízení uvedeného v příloze A téhož nařízení, vycházející z úpadku dlužníka, jestliže toto rozhodnutí zahrnuje zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem, a jmenování správce podstaty uvedeného v příloze C daného nařízení. Toto zbavení práva nakládat s majetkem znamená, že dlužník pozbude oprávnění vykonávat správu svého majetku.

- 4) Článek 26 nařízení č. 1346/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že členský stát může odmítnout uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě, jestliže bylo rozhodnutí o zahájení řízení přijato při zjevném porušení základního práva být vyslechnut, kterého požívá osoba dotčená takovým řízením.

Podpisy.